

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การนวด (massage) ถือได้ว่าเป็นการรักษาโรคและการเยียวยาความเจ็บป่วยที่เกิดจากความผิดปกติในร่างกายเมื่อต้องตรากตรำทำงานหนัก หรือเกิดจากความเครียดของมนุษย์มาช้านาน จะเห็นได้ว่าในสังคมตะวันตกและสังคมตะวันออกการนวดได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ประโยชน์จากการนวดช่วยรักษาสุขภาพเพื่อทำให้ความเจ็บป่วยบรรเทาและช่วยผ่อนคลายกล้ามเนื้อส่วนที่ตึงได้ (ศิริรัตน์ อังศ์วัฒนา และ รุจินาถ อรรถสิทธิ์, 2538, น. 6)

Ling P. (ศิริรัตน์ อังศ์วัฒนา และ รุจินาถ อรรถสิทธิ์, 2538, น. 6) เป็นนักศึกษาในสังคมตะวันตกได้รวบรวมข้อมูลและกรรมวิธีการนวดโดยจัดพิมพ์เป็นคู่มือแบบสวีดิช (Swedish massage) ต่อมาในปี ค.ศ. 1895 มีนักวิชาการชาวตะวันตกหลายท่านได้สรรสร้างการนวดแบบใหม่ที่เป็นแบบกายภาพบำบัด (physical therapy) ซึ่งพัฒนาและผสมผสานเทคนิคสมัยใหม่จนกลายเป็นการรักษาทางวิทยาศาสตร์ที่ก้าวหน้า ณ ตอนนั้นการนวดแบบดั้งเดิมของชาวตะวันตกได้ผสมผสานกันเพื่อรักษาโรคกระดูก (osteopathy) การนวดเท้า (reflexology) การรักษาทางกาย (body therapy) เช่นเดียวกับสังคมตะวันออกการนวดให้ประโยชน์เพื่อรักษาความเจ็บป่วยและส่งเสริมสุขภาพของสมาชิกในสังคม พบได้ว่าการนวดในสังคมตะวันออกพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นการนวดแบบจีน (Chinese massage) หรือการนวดแบบญี่ปุ่น (shiatsu therapy)

ในโบราณกาลการนวดเกิดขึ้นครั้งแรกที่ประเทศอินเดีย ถ้ายทอดสืบเนื่องโดยบรมครูชีวกโกมารภัจจ์เป็นต้นแบบในการนวดซึ่งได้รับการสอนจากพระฤาษี ที่เป็นทั้งหมอรักษาไข้และหมอนวดของพระพุทธเจ้า ด้วยคนหรือผู้รู้ส่วนใหญ่ในสมัยโบราณหวงวิชาและพบได้ว่าในสังคมไทยสมัยก่อนการถ่ายทอดวิชาการนวดแผนไทย ยังไม่ปรากฏให้เห็นถึงการสอนที่ถูกระเบียบแบบแผนและชัดเจน แต่ถ่ายทอดโดยบรรพบุรุษสู่ลูกหลานหรือคนในตระกูลเดียวกันหรือบางครั้งเป็นผู้ที่คุ้นเคยหรือรู้จักกันฝากตัวเป็นศิษย์ อาจารย์ผู้สอนสังเกตและพิจารณาจากหน่วยก้านตลอดจนบุคลิกภาพที่เหมาะสมจึงถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ การนวดแผนไทยในสมัยนั้นมีคุณค่าต่อการพึ่งตนเองเป็นอย่างมาก สามารถบรรเทาโรคและอาการปวดเมื่อยตามกล้ามเนื้อลดการติดขัดของข้อต่อ ช่วยกระตุ้นกล้ามเนื้อที่อ่อนแรง ดังนั้น การฝากตัวเป็นศิษย์ในการเรียน

นวดมีวิธีให้ครูและครอบครัวชานวด แผนไทย การเรียนการสอนเป็นลักษณะตัวต่อตัวเริ่มเรียนด้วยการฝึกกำลังนิ้ว เช่น การฝึกขยำก้อนขี้ผึ้ง ดินน้ำมันหรือดินเหนียวจนกำลังนิ้วแข็งแรง เมื่อกำลังนิ้วและมือมีความแข็งแรงมากขึ้น ต่อไปจะเรียนรู้เรื่องจุดนวด และเส้นประตูลมต่าง ๆ เป็นต้น หลังจากนั้นเริ่มฝึกปฏิบัติจริง โดยหัดนวดครูและติดตามครูผู้สอนไปตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อรับรู้ประสบการณ์การนวดและการจับเส้นให้มากที่สุด การเรียนรู้วิชานวดแผนไทยนั้นต้องมีความอดทนและอดสาเหเป็นอย่างมาก ต้องฝึกปรืออยู่สม่ำเสมอเพื่อที่จะสามารถรับวิชานวดแผนไทยได้ถูกต้องและแม่นยำ เมื่อนำมาใช้ประยุกต์และสร้างสรรค์ให้การนวดแผนไทยเจริญก้าวหน้าต่อไป (มานพ ประภาษานนท์, 2547, น. 11)

สำหรับสังคมไทย การนวด (Thai massage) ถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์อีกแขนงหนึ่งซึ่งสืบทอดมานาน การนวดในยุคนั้นเป็นการนวดแบบรักษาอาการเจ็บป่วย และดูแลสุขภาพอีกวิธีหนึ่งที่อยู่ในระบบของครอบครัว เช่น ลูกนวดให้พ่อหรือแม่ ภรรยา นวดให้สามี และลูกหลานนวดให้ปู่ย่าตายาย เป็นต้น โดยการใช้อวัยวะภายนอกร่างกายสัมผัส จะเห็นได้ว่าในสมัยนั้นการนวดพัฒนามากขึ้น โดยไปประยุกต์ข้ออุปการณเสริมการนวดบางท่าเพื่อช่วยเพิ่มน้ำหนักการนวดเส้นที่ไม่สามารถใช้ส่วนของนิ้วมือนวดให้เส้นคลาย เช่น ใช้ไม้กดจุด นมสาว และเปลือกหอยทะเล เป็นต้น (อัมพร ถิ่นประเทศ, 2546, น. 9)

หลังจากนั้นในสมัยอยุธยา การนวดแบบแพทย์แผนไทยเจริญมากขึ้น สมัยนั้นใช้เท้าเหยียบบนร่างกายคนไข้ เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยให้แก่คนไข้และทำให้เส้นคลาย ต่อมาสมัยรัตนโกสินทร์ พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 5 ทรงโปรดปรานการนวดเป็นที่สุด เมื่อใดที่พระองค์เสด็จประพาสไปตามที่ต่าง ๆ จะมีหมอนวดถวายงานนวดทุกครั้ง พระองค์ทรงโปรดให้สืบค้นตำราแพทย์ทุกเล่มให้ถูกต้อง ซึ่งในสมัยนั้นหมอนวดแผนไทยที่มีชื่อเสียงมากที่สุด คือ หมออินทเวธดา ด้วยคนไทยในสมัยโบราณนิยมชมชอบการนวดและใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง การนวดจึงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พบได้ว่าหมอนวดแผนไทยในอดีตมีวิวัฒนาการและการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะการนวดอย่างต่อเนื่องให้ทันยุคสมัย นำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบุคลิกของคนไข้ ลักษณะการนวดแผนไทยจำแนกได้ 2 แบบ คือ

1. การนวดแบบเชลยศักดิ์ (นวดพื้นบ้านทั่วไป)
2. การนวดแบบราชสำนัก

การนวดแบบเชลยศักดิ์ หมายถึง การนวดแบบชาวบ้านหรือสามัญชนโดยการใช้สองมือและอวัยวะส่วนอื่นของร่างกาย นวดโดยไม่ต้องใช้ยา ฝึกฝนแบบแผนและสืบทอดตามวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ (กัญญา ตีวิเศษ และคณะ, 2544, น. 171)

การนวดแบบราชสำนัก หมายถึง การนวดที่พิถีพิถันและฝึกฝนอย่างดี มีเอกลักษณ์เฉพาะในฝีมือนวดของแต่ละคน ใช้ข้อนิ้วสัมผัสน้อยที่สุด เพราะต้องถวายแด่กษัตริย์ ราชวงศ์ชั้นสูงและเจ้านายชั้นสูงในราชสำนัก ซึ่งการนวดแบบราชสำนักพิจารณาคุณสมบัติของผู้เรียนด้วยความประณีตและถี่ถ้วน ผู้เรียนต้องได้รับการสอนเรื่องจรรยา มารยาทของการนวดเป็นอย่างดี (อัมพร ถิ่นประเทศ, 2546, น. 13)

จะเห็นได้ว่าการนวดหรือหัตถเวชเป็นการรักษาโรคอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งพบได้ว่าโรคบางโรคไม่สามารถบำบัดได้ด้วยการใช้ยาฉีดหรือยารับประทาน หากพิจารณาอีกมุมหนึ่งจะพบว่าการนวดไม่ใช่เป็นการรักษาความเจ็บป่วยเพียงอย่างเดียว แต่เป็นกระบวนการหนึ่งของการดูแลสุขภาพเสมือนได้ออกกำลังกาย และรักษาโรคโดยใช้การสัมผัสกระตุ้นกล้ามเนื้ออย่างมีหลักการระหว่างผู้ให้การรักษา (หมอนวด) และผู้รับการรักษา (ผู้ป่วย) การนวดส่งผลดีโดยตรงต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต คือ ทำให้กล้ามเนื้อผ่อนคลาย รักษาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย อาการฟกช้ำ เคล็ด ชัดยอก ทำให้ร่างกายมีระบบหมุนเวียนของเลือดลมดี ทำให้สุขภาพดี จิตใจผ่อนคลาย เกิดความกระปรี้กระเปร่า การนวดทุกรูปแบบนั้นสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตลอดถึงส่งเสริมความสัมพันธ์และความใกล้ชิดให้กับสมาชิกภายในครอบครัวอีกด้วย (อัมพร ถิ่นประเทศ, 2546, น. 13)

ปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยประสบกับภาวะปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ สถานประกอบการหลายประเภทต้องปิดตัวลงทำให้แรงงานจำนวนไม่น้อยต้องออกจากบริษัทหรือสถานประกอบการ ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีพของแรงงานเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน จากผลการสำรวจทั่วประเทศในปี 2547 พบว่ามีอัตราผู้ว่างงาน จำนวน 2,956,600 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1 (“สถิติแรงงาน,” ออนไลน์, 2549) ผลจากการที่แรงงานจำนวนมากว่างงานลงทำให้เกิดปัญหาทางสังคม เช่น คนยากจนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เด็กและคนชราถูกทอดทิ้ง ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด และปัญหาแรงงานเด็ก เป็นต้น จากปัญหาดังกล่าวทำให้คุณภาพชีวิตของแรงงานหลาย ๆ กลุ่มอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ บางครั้งแรงงานจำเป็นต้องย้ายถิ่นและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่ต้อง ดิ้นรนทุกวิถีทางเพื่อแสวงหาอาชีพใหม่ มีรายได้มาเลี้ยงตนเองและครอบครัวต่อไป

ด้วยเหตุนี้ แรงงานจำนวนไม่น้อยจึงหันมาประกอบอาชีพอิสระมากขึ้นหลายสาขาอาชีพ ซึ่งอาชีพที่ได้รับความนิยม คือ นวดแผนไทย ถือได้ว่าเป็นอาชีพบริการที่เป็นงานกึ่งฝีมือ (semi-skilled labour) คือ ต้องมีทักษะเฉพาะด้าน หลังจากแรงงานหลายสาขาหลายอาชีพเกิดความสนใจในการนวดแผนไทย หน่วยงานราชการและเอกชนจึงจัดหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพนี้ขึ้น

เช่น สถาบันแพทย์แผนไทย สำนักงานสาธารณสุขในจังหวัดต่าง ๆ สำนักงานเขตต่าง ๆ ใน กรุงเทพฯ สำนักงานพัฒนาชุมชนของแต่ละจังหวัด กรมราชทัณฑ์ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เทศบาลหรืออำเภอในจังหวัดต่าง ๆ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยเปิดการอบรมระยะสั้นตามศูนย์การฝึกอบรมหลาย ๆ พื้นที่ทั่วประเทศไทย และส่งเสริม การศึกษาตลอดจนการพัฒนาการเรียนการสอนด้านนวด ซึ่งผู้ที่สนใจสามารถเรียนรู้และนำไปใช้ แก้อาการปวดเมื่อยตามร่างกายด้วยตนเองโดยไม่ต้องใช้ยา ในเวลาเดียวกันได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้า รับการฝึกอบรมพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงของโรค รัฐได้กำหนดเป้าหมาย ของการฝึกอบรมนี้เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีอาชีพเสริมตลอดถึงช่วยเหลือผู้ว่างงานในสังคม ส่งผลให้แต่ละครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น

แรงงานที่เข้าสู่อาชีพนวดแผนไทยส่วนใหญ่ เริ่มจากศูนย์ บางคนเป็นคนด้อยโอกาส ทางสังคม คือ ไม่มีงานทำ มีความรู้ความสามารถในการเขียนและอ่านหนังสือน้อย บางคนอายุ มากเกินไป ไม่สามารถเลือกงานได้ ทำให้บางครั้งไม่มีอำนาจต่อรองกับนายจ้างในเรื่องค่าจ้าง และสวัสดิการที่ควรจะได้รับ แรงงานส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในอาชีพนวดแผนไทย เข้าสู่ อาชีพนวดเพราะคิดว่าเป็นอาชีพที่ไม่จำเป็นต้องมีทักษะ ไม่ต้องมีความรู้ความสามารถที่ซับซ้อน ในการนวด แต่ใช้กำลังหรือส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเพียงอย่างเดียว

ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีภาคกลางจังหวัดนนทบุรี สังกัดกรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่ทำให้ ความสำคัญและฝึกอบรมวิชานวดแผนไทยหลักสูตรระยะสั้น (ไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ) โดยใช้เวลา ฝึกอบรมเพียง 240 ชั่วโมง เมื่อจบหลักสูตรแล้วมีใบประกาศนียบัตรรับรอง

สถิติผู้ที่สนใจสมัครฝึกอบรมวิชาชีพจากผลการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์และ ฝึกอาชีพสตรีภาคกลาง ในปี 2547 มีผู้สมัครฝึกอบรมวิชาชีพในหลักสูตรนวดแผนไทย 179 คน จบหลักสูตร 160 คน (ร้อยละ 89.38) ในปี 2548 มีผู้สมัครฝึกอบรมวิชาชีพหลักสูตรนวด แผนไทย 216 คนจบหลักสูตร 195 คน (ร้อยละ 90.27) จะเห็นได้ว่าการสมัครฝึกอบรมวิชาชีพ หลักสูตรการนวดแผนไทยของผลดำเนินงานของศูนย์ฯ ทั้งสองปี มีจำนวนแรงงานหญิงสนใจและ สมัครเรียนมากขึ้นในเวลาเดียวกันมีแรงงานหญิงนวดแผนไทยจำนวนหนึ่ง ต้องออกจาก การฝึกอบรมวิชาชีพก่อนจบหลักสูตร (ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีภาคกลาง, 2547, น. 17 และ 2548, น. 16)

หากมองจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจที่เคลื่อนไหวตลอดเวลา พบว่า บุคคลในสังคมทุกชนชั้นมีการแข่งขันสูงในทุก ๆ ด้าน เช่น แข่งขันในเรื่องธุรกิจ แข่งขันสอบเข้าสถานศึกษาที่ตั้ง ๆ และแข่งขันหางานที่มีรายได้สูง เป็นต้น ทำให้บุคคลเหล่านี้เกิดความเครียด ส่งผลให้มีปัญหาเรื่องสุขภาพ ส่งผลให้ระบบการทำงานของอวัยวะในร่างกายผิดปกติ ดังนั้นทุกคนจึงต้องหันมาดูแลสุขภาพของตนเองหลาย ๆ วิธีไม่ว่าจะเป็นการรับประทานอาหารเสริม การเล่นโยคะ การออกกำลังกาย การนวดเพื่อสุขภาพ ส่งผลให้การนวดแผนไทยได้รับความนิยม ประกอบกับสถานประกอบการที่ให้บริการเกี่ยวกับนวดแผนไทยขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เช่น ธุรกิจเกี่ยวกับสปา ร้านนวดแผนไทยที่มีหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นลักษณะธุรกิจเล็ก ๆ ที่มีอยู่ตามหมู่บ้านจัดสรร สนามไดรฟ์กอล์ฟ หรือธุรกิจระดับใหญ่ที่เป็นของโรงแรม โรงพยาบาล และห้างสรรพสินค้า เป็นต้น เพื่อสนองความต้องการและอำนวยความสะดวกลูกค้าตลอดจนรายได้ที่คุ้มทุนหลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้วของเจ้าของสถานประกอบการ ส่งผลให้มีแรงงานนวดแผนไทยเข้าสู่อาชีพนวดมากขึ้น ปัญหาระดับต้นแรงงานหญิงที่หันมาประกอบอาชีพนวดแผนไทย คือ ไม่มีงานทำ แรงงานเหล่านี้เป็นแรงงานที่มีความรู้น้อย แรงงานบางคนมีอายุมากเกินวัยแรงงาน ซึ่งจะเห็นได้ว่าแรงงานบางคนเข้าสู่ธุรกิจนวดแผนไทยโดยมีนิติสัมพันธ์แบบนายจ้างกับลูกจ้าง คือ ดูแลคุ้มครองแรงงานเป็นทางการ ไม่ว่าจะเป็นค่าจ้างที่จะได้รับ สวัสดิการที่นายจ้างจัดให้ วันหยุดหรือวันลา แต่แรงงานบางกลุ่มมีนิติสัมพันธ์แบบเพื่อนหรือหุ้นส่วนธุรกิจ ทำให้บางครั้งไม่ได้รับการดูแลหรือคุ้มครองที่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น ไม่มีประกันสังคม รายได้ก็มีการจัดสรรแบ่งเป็นเปอร์เซ็นต์ และเงินที่ได้รับก็ไม่แน่นอน เป็นต้น

จากนิติสัมพันธ์ข้างต้น แรงงานนวดแผนไทยแต่ละคนเลือกและตัดสินใจในสถานการณ์การเป็นลูกจ้างด้วยตนเอง การได้รับจัดสรรเงินเดือนและสวัสดิการที่ตนเองพึงพอใจ หรือการทำงานร่วมกันโดยมิต้องใช้กฎหมายเป็นตัวกำหนด พบว่าบางคนสามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างมีความสุข แต่บางคนไม่สามารถทนกับสภาพดังกล่าวได้ จึงออกจากอาชีพนี้เพื่อหาอาชีพอื่นที่มีการดูแลที่ดีกว่าและให้ค่าจ้างที่สูงกว่า หรือเพื่อให้เกิดการคุ้มครองในชีวิตการทำงาน

แรงงานนวดแผนไทย แต่ละคนมีความรู้และทักษะในการนวดที่แตกต่างกัน ทำให้ปัญหาของแต่ละคนมีหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นฝีมือนวด ความชื่นชอบของลูกค้าที่เลือกใช้บริการ ครั้งต่อไป จรรยาบรรณและการปฏิบัติของหมอนวดแผนไทยที่ดี จะเห็นได้ว่าแรงงานส่วนใหญ่ต้องการความมั่นคงในอาชีพ ต้องการรายได้สูง ต้องการการยอมรับจากนายจ้างและลูกค้า ต้องการเป็นเจ้าของกิจการ ต้องการไปทำงานต่างประเทศ ต้องการได้รับความมั่นใจในฝีมือจากลูกค้าที่มาใช้บริการ จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้แรงงานบางกลุ่มต้องปรับตัวและบุคลิกภาพเพื่อ

สร้างการรับรู้กลยุทธ์ด้านต่าง ๆ และหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้ตนเองยกระดับความสามารถจนเป็นที่พึงพอใจของลูกค้าได้ มีงานทำนอกเวลามากขึ้นทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น จนสามารถก้าวหน้าในชีวิตการทำงานประกอบธุรกิจส่วนตัวได้ บางคนก็พอใจที่จะเป็นลูกจ้างเพราะไม่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายใด ๆ ในส่วนที่เพิ่มขึ้น บางครั้งทำให้เกิดการหลอกล้อทางอาชีพส่งผลให้เกิดการกระทบกระทั่งของผู้ที่ทำงานร่วมกัน หรือแย่งชิงลูกค้าโดยใช้ฝีมือवाद

เมื่อนายจ้างมีแรงงานให้เลือกมากขึ้น นายจ้างส่วนใหญ่ต้องการแรงงานที่มีคุณภาพ และมีความสามารถในการนวดที่ดี มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับอาชีพ สามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าได้ดีเพื่อดึงดูดลูกค้าให้กลับมาใช้บริการอีก และในทางกลับกันแรงงานหญิงที่เข้าสู่อาชีพนวดแผนไทยนี้ ต้องการได้รับการคุ้มครองและดูแลในเรื่องต่าง ๆ จากนายจ้างที่ชัดเจน เช่น เงินเดือนหรือค่าตอบแทนที่คาดหวัง การรักษาพยาบาล เวลาเข้าออกทำงานที่ชัดเจน การปรับเปลี่ยนเงินเดือนตามผลงาน การลาหยุด หรือลาป่วย และความมั่นคงในอาชีพ เป็นต้น ตลอดจนการส่งเสริมหรือเพิ่มพูนทักษะการนวดแผนไทยที่จำเป็นต่อฝีมือที่ควรจะพัฒนาให้ก้าวหน้าขึ้น ซึ่งนายจ้างควรให้ความสำคัญอย่างจริงจัง จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันหากแรงงานนวดเหล่านี้ไม่มีความรู้ความสามารถในอาชีพที่ดี ไม่มีการพัฒนาฝีมือที่เพิ่มขึ้น บุคลิกภาพที่มีอยู่ไม่สร้างความประทับใจ ขาดทักษะในการพูดคุยกับลูกค้า ทำให้แรงงานเหล่านี้ต้องออกจากตลาดแรงงานนวดแผนไทยไปประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ได้คาดหวังที่จะทำงานอย่างจริงจัง หรือบางครั้งไม่มีอำนาจต่อรองกับนายจ้าง หรือไม่สามารถก้าวไปสู่การเป็นเจ้าของกิจการได้เนื่องจากความสามารถไม่ถึงขั้น และไม่เงินทุนที่จะไปทำธุรกิจของตนเองได้ ตลอดจนไม่มีรากฐานของลูกค้าเดิมหากต้องไปรับงานเองตามบ้าน สาเหตุเนื่องจากไม่มี ฝีมือที่ดีพอที่จะสร้างความประทับใจให้กับลูกค้าได้

จากปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวถึงข้างต้น ประกอบกับรูปแบบการประกอบอาชีพนวดแผนไทยที่หลากหลาย ผู้ศึกษาสนใจปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่อาชีพนวดแผนไทยแล้ว ตลอดจนการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เพื่อที่จะทำให้ฝีมือการนวดนั้นเป็นที่ต้องการของนายจ้างและเกิดความพึงพอใจของ ผู้มาใช้บริการ ดังนั้น การพัฒนาฝีมือแรงงานของแรงงานนวดแผนไทยเพื่อให้เกิดการยกระดับฝีมือตลอดถึงการส่งเสริมและคุ้มครองควรมีนโยบายที่ชัดเจน และทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็น รัฐ นายจ้าง และลูกจ้างควรให้ความร่วมมือเพื่อให้อาชีพนวดแผนไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาเหตุการณ์ตัดสินใจประกอบอาชีพของแรงงานหญิงนวดแผนไทย
2. เพื่อศึกษาสภาพการทำงานของแรงงานหญิงที่ประกอบอาชีพนวดแผนไทย
3. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพนวดแผนไทย
4. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานหญิงที่ประกอบอาชีพนวดแผนไทย

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย

ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ การศึกษา ภูมิลำเนาเดิม จำนวนสมาชิกในครอบครัว และสถานภาพสมรส

เหตุการณ์ตัดสินใจประกอบอาชีพนวดแผนไทยของแรงงานหญิง

สภาพการทำงาน ได้แก่ วัน เวลา สถานที่ทำงาน ค่าตอบแทนที่ได้รับ และความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ปัญหาและความต้องการที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานนวดแผนไทย การส่งเสริมให้แรงงานมีฝีมืออยู่ในระดับมาตรฐานเดียวกัน การคุ้มครองไม่ให้แรงงานโดนเอารัดเอาเปรียบจากบุคคลที่เกี่ยวข้องตลอดจนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แรงงานหญิงที่ประกอบอาชีพนวดแผนไทยซึ่งจบการฝึกอบรมวิชาชีพนวดแผนไทย ณ ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอาชีพสตรีภาคกลางจังหวัดนนทบุรี ตั้งแต่ปี 2545 ถึง ปี 2548 ทั้งหมด 24 รุ่น จำนวน 750 คน

นิยามศัพท์

การส่งเสริมอาชีพ หมายถึง สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาในอาชีพนวดแผนไทยมีความก้าวหน้าเพื่อที่จะได้มีศักยภาพในการทำงาน

การคุ้มครอง หมายถึง แนวทางในการปฏิบัติหรือให้ความช่วยเหลือเพื่อให้แรงงานหญิงที่ประกอบอาชีพนวดแผนไทยมีความมั่นคงในอาชีพและได้รับการเอาใจใส่จากนายจ้างหรือนบุคคลที่เกี่ยวข้อง (“การศึกษาเพื่อการพัฒนาอาชีพ,” ออนไลน์, 2550)

การฝึกอาชีพนวดแผนไทย หมายถึง การฝึกอบรมอาชีพเกี่ยวกับการนวด โดยใช้อวัยวะภายนอกของร่างกาย เช่น มือ เท้า และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบนวด เป็นต้น ฝึกหัดเพื่อให้เกิดความชำนาญในวิชาชีพนวดเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแรงงานที่ต้องการยึดเป็นอาชีพในภาคนี้

แรงงานหญิงที่ประกอบอาชีพนวดแผนไทย หมายถึง แรงงานเพศหญิงที่จบการฝึกอบรมนวดแผนไทยจากศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีภาคกลาง โดยประกอบอาชีพนวดแผนไทยในจังหวัดนนทบุรี

การพัฒนาอาชีพ หมายถึง การนำความรู้ที่ได้จากการนวดแผนไทยไปใช้เพื่อเสริมการประกอบอาชีพเดิมให้มีรายได้ ความชำนาญ และคุณค่าในอาชีพเพิ่มมากขึ้น อาจเกิดจากการรวมกลุ่มกันเรียนรู้โดยกระบวนการแลกเปลี่ยน หรือแสวงหาประสบการณ์ร่วมกัน (“การศึกษาเพื่อการพัฒนาอาชีพ,” ออนไลน์, 2550)

ด้วยแรงงานที่ประกอบอาชีพนวดแผนไทย มีทักษะในการนวดที่แตกต่างกัน กรมแพทย์แผนไทยจึงแบ่งระดับการนวดแผนไทย เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการคุ้มครองให้แรงงานนวดแผนไทยเข้าสู่ตลาดของอาชีพที่สูงขึ้น ดังนี้

ระดับ 1 แรงงานที่อยู่ในระดับนี้สามารถนวดเพื่อการผ่อนคลาย แก้ไขอาการปวดเมื่อยทั่วไป หรือนวดเท้าเพื่อสุขภาพ

ระดับ 2 แรงงานต้องผ่านการทดสอบในระดับ 1 มีความสามารถนวดเพื่อบรรเทาอาการโรคทั่ว ๆ ไป 10 อาการ เช่น ปวดศีรษะเนื่องจากความเครียด ปวดเท้าเนื่องจากข้อเท้าแพลง และยกเว้นอาการของข้ออักเสบ ปวด บวม แดงร้อน เป็นต้น

ระดับ 3 แรงงานต้องผ่านการทดสอบในระดับ 2 และสามารถวินิจฉัยอาการของโรคตามทฤษฎีแพทย์แผนไทย พร้อมทั้งมีข้อแนะนำข้อห้ามตลอดจนข้อควรระวังในการนวดอาการ

ของโรค 30 อาการ เช่น ตะคริวบริเวณน่อง ปวดเข่าเรื้อรัง หัวไหล่ได้รับการติดเชื้อแบบเรื้อรัง และอาการของโรคที่เรียกว่า ฟากินสัน เป็นต้น (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, 2549, น. 5)